

Conferința națională

ținută la Sibiiu în 5 Aprilie 1910

Intocmită după însemnări

BCU Cluj / Central University Library Cluj

George Stoica

redactorul „Foi Poporului“

Sibiiu

„Tipografia Poporului“

1910.

5

Conferința națională

ținută la Sibiiu în 5 Aprilie 1910

Intocmită după însemnări

BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

George Stoica

redactorul „Foi Poporului“

Sibiiu

„Tipografia Poporului“

1910.

Adunarea neamului.

(* *) Câteva clipe de adevărată sărbătoare românească am petrecut zilele acestea în vechiul oraș al Sibiiului. Din toate părțile acestei țări, pe unde Dumnezeu a semănat limpedele grai românesc, s'au înfățișat trimiși, cari cu cuvântul și cu povăța lor să cumpănească durerile poporului. O adunare a neamului am avut în aceste zile. Fruntașii noștri au venit și alături de dânșii au răsărit cete de țărani, cari să le asculte îndrumările și să le ducă pe la vetrele lor. A fost și pentru ochi și pentru inimă deopotrivă de luminos acest praznic. Ca în zilele rare de premenire a unui neam, așa s'au răscolit de prin cele mai depărtate ținuturi oamenii noștri. Și căpeteniile și ostașii au venit, ca să ne deie o icoană adevărată a luptelor noastre. Rotindu-ți ochii deasupra acestei adunări, vedeai cum se închină aceluiaș gând, aceluiași nădejdi toți fiii poporului românesc, cum și pădurea de țărani îmbrăcați în haine albe și cărturarii în straiile lor nemțești, se închiagă în acelaș zid nestrăbătut, când e vorba de apărarea neamului. Această adunare a

fost un prilej de-a se dovedi înaintea străinilor, că în zile de grea cumpănă, prin cari astăzi ne strecurăm, pentru toți Români din această țară nu este decât o singură tabără sub al cărei steag se înșiruie toate puterile de luptă ale neamului nostru, — și această tabără e: *partidul național român.*

În fața acestei adunări și-au dat seama fruntașii noștri, de străduințele ce-au desfășurat vreme de cinci ani. Foștii noștri deputați au venit ca să arate cu cuvântul în fața lumii roadele hărniciei lor. Ei au fost îmbrățișați cu nesfârșită dragoste de poporul nostru. S'a văzut cât de puternice sunt rădăcinile acestor oameni, în sufletul mulțimii. S'a văzut cum fiecare sfat al lor e purces din trebuința miilor de oameni, cum fiecare vorbă care cere dreptate prin rostul lor e sprijinită de dorința milioanelor cari tac în umbră. S'au ascultat cu evlavie cuvintele prin cari neînfrântul luptător cu vitejie de leu, părintele Vasile Lucaciu, a zugrăvit icoana frumoasă a luptei ce au purtat acolo în dietă, acolo în inima ungurizmului, un mănunchiu de oameni aruncați pradă furiei sălbătice a atâtor sute de fiare cu chip de om. Ne-a mai trecut încă odată pe dinaintea ochilor întregă frământarea noastră pentru câștigarea de drepturi

politice. Am mai văzut încă odată cum se zbate și se ridică și rămâne neclintit în fața dușmanului partidul național român din dieta Ungariei, asvârlit acolo în mijlocul urei înverșunate, ca Daniil în groapa leilor. Și cu închipuirea noastră ne-am vrăjit din nou chipul mândru al acestei lupte mărețe. L-am văzut pe Alexandru Vaida, îndrăzneț și plin de dispreț cum își aruncă săgețile ascuțite cari se înfig adânc și dor, cum înfruntă cu privirea senină urletele bătăușilor zmintiți; ni s'a înfățișat din nou Aurel Vlad cu cuvântările lui pline de avânt și putere tinerească, Vasile Goldiș cu înțelepciunea cumpănită a fiecărui cuvânt, Iuliu Maniu cu liniștea omului care nu cunoaște târgul și rând pe rând s'au perândat din nou în fața noastră toate pășirile acestei cete povățuite de-un gând curat. Au fost clipe de întărire a sufletului aceste zugrăviri ale trecutului nostru apropiat. A câștigat nouă temeieri credința, că acest popor îndurerat, care poate zăbovi în așteptare chinuitoare, fără a se arunca în brațele desnădejzii și fără a se lăsa ademenit de ispitele dușmanului, trebuie să ajungă zile mai bune.

Pe lângă această dare de seamă, care trebuia să se facă în fața trimișilor neamului nostru, s'au adus o mul-

țime de hotărîri menite a răspunde la o seamă de trebuințe. S'a primit cu mulțămire munca desfășurată de vechiul comitet și s'a ales un nou comitet național, în care se vor sfătui de-aci înainte toate trebile obștești. S'au hotărât candidații partidului nostru pentru toate cercurile și numele lor în curând se va publica, pentruca poporul dela sate să știe pe cine să sprijinească din prilejul alegerilor viitoare. S'a lămurit în cel mai răspicat chip, că și de-aci înainte partidul național român va merge călăuzit de vechile dorințe și nu se va abate nici odată din calea dreaptă; va da piept bărbătește cu toate asprimile vremii, nu se va lăsa înfricat de nedreptățile nici unui guvern; va căuta să fie într'o tabără întreg poporul românesc a cărui limbă, lege și însușiri deosebite de-ale altor neamuri le va apăra cu toată hotărârea, pretinzând ca și acest neam să aibă partea ce i-se cuvine după dreptate în toată gospodăria țării.

Aceste gânduri înviorătoare au plutit deasupra adunării, care a fost un prilej de curată înfrățire între cărturari și țărani și ne-a fermecat prin legătura de apropiere sufletească a acestor două pături din cari se închiagă viața poporului nostru.

Vom păstra senină amintirea ace-

stor clipe de praznic. Cuvintele cari s'au spus acolo, hotărârile cari s'au adus în acest sobor al nostru, trebuie să pătrundă până departe în înfundătura munților, până în colibe unde își deapănă traiul năcăjit țaranul nostru, care ascultă de Dumnezeu și de oameni și nădăjduiește zile mai bune. Sufletul lui să-l poleiască cu strălucirea credinței și să-i deie puterea așteptării. Dar și hotărârile cari s'au adus să fie ținute cu sfințenie ca cuvântul evangheliei, fără de care nu vine izbânda.

Stăm în fața unei lupte aprige, care azi mâne ne va trimite pe toți în linie de bătaie. Vin alegerile de deputați. Aici se lămurește puterea de viață a poporului nostru. Aici se vede, dacă îndemnul sângelui și porunca inimei sunt mai puternice decât ispitele netrebnice ale unei hârtii de zece coroane, dacă vânzarea lui Iuda mai poate secera suflete în rândurile noastre, sau pășim cu toții luminați de acelaș gând.

La alegerile apropiate se va vedea, dacă îndrumările acestei adunări vor fi ascultate și noi vom păși și mai departe oțeliți de credința, că tăria noastră ne va mântui, sau vom fi măturați de slăbiciuni și păcate.

Această adunare ne-a întărit în credința puterii noastre și de aceia se cu-

vine să aducem mulțămiri fruntașilor cari ne-au dat acest prilej de premenire a nădejdilor.

De multă vreme Sibiiul n'a avut o sărbătoare românească mai falnică, ca cea dela 5 Aprilie. Din toate părțile locuite de Români, au alergat fiii neamului nostru încălziți de cel mai sfânt ideal, pentru a fi părtași la adunarea de Marți. Încă de seara toate hotelurile erau înteteite de lume, așa încât partea cea mai mare a trebuit să fie adăpostită prin sălașuri particulare.

A doua zi des de dimineată străzile Sibiiului gemeau de public românesc. Ți era mai mare dragul să vezi țărani români cu țundra albă din părțile aradane dând mână frățească cu ai noștrii de pe aici.

La ciasurile 9 o mare de capete venia în ordine pe ulița Cisnădiei. Veniau Săliștenii și cei din împrejurime conduși de însuflețitul luptător doctorul Nicolae Comșa, cu notarul Hențiu și învățatul nostru protopop Dr. Ioan Lupas, alături. Lumea să opriă să privească pe acești neînfricați ostași, care vin cu dor de luptă să asculte poruncile conducătorilor noștrii.

La ceasurile zece sala dela „Gesellschaftshaus“ era ticsită de public. Delegații cercurilor electorale luaseră loc

în primele scaune, iar restul publicului umpluse și cele mai ascunse unghiuri. Galeria era împodobită cu un frumos grup de doamne și de țărance cu vază. Pe podiu încă se grămădise public mult, care nu mai avea încăpere în sală.

În scurt timp î-și fac apariția frunțașii noștri: Bătrânul, dar voinicul președinte al partidului național badea *George Pop de Băsești*, neobositul președinte al clubului parlamentar *Dr. T. Mihali*, martirul nostru părintele *Vasile Lucaciu*, iscusitul nostru luptător, marele măestru al cuvântului *Iuliu Maniu*, vecinic seninul *Alexandru Vaida-Voevod*, energicul *Aurel Vlad*, *Vasile Goldiș*, cel luminat, viteazul *Ștefan C. Pop*, și mulți alții, care chiar și numai cu prezența lor au mărit îndemnul și dragostea de luptă a poporului.

Publicul la vederea lor izbucnește în aplauze și în ovații, care păreau, că nu mai au sfârșit. Dintre foștii deputați n'am avut fericirea să salutăm în mijlocul nostru pe dl *Dr. Ion Suciu*, cel care cu cuvântul său clar și energic a ținut în multe rânduri să arate nedreptățile ce ni-se fac din partea cârmuitorilor țării. A mai lipsit dl *Nicolae Oncu*. După ce s'a făcut liniște a luat cuvântul venerabilul președinte al partidului dl *George Pop de Băsești* ținând următoarea vorbire :

Vorbirea

Dlui George Pop de Băsești,
președintele partidului național.

Onorată Conferență Electorală!

Cu inimă plină de bucurie Vă salut, D-lor, fraților, întruniți într'un număr atât de frumos la această conferență electorală a poporului român din Transilvania și Ungaria. Viguroasa putere de viață a neamului românesc se reoglindează viu în înfățișarea impunătoare a acestei conferențe, care ne servește de dovadă incontestabilă a conștiinței noastre naționale și a dorului nostru febril după o deplină libertate națională.

Urmând invitații noastre frățești ați dat ființă acestei conferențe asemănătoare în măreția ei celor ținute în 1881 și 1895, dovedind, că națiunea română și azi simte ca și atunci nu numai importanța zilelor cari le trăim, ci și răspunderea grea a generației de acum pentru potrivita conducere a luptei ce purtăm întru fericirea urmașilor și mărirea neamului nostru.

Urmările activității parlamentare

Ne este tuturor neșters imprimată în memorie ultima conferență electorală, ținută cu 5 ani înainte la 10 Ianuarie 1905, când s'a hotărât intrarea în activitate parlamentară. S'a dat prin aceea conferență o nouă îndru-

mare tacticei politice a partidului național român. Am cumpănit pe baza experiențelor din trecut toate urmările și toate peripecțiile unei activități parlamentare și azi putem zice, că nu ne-am înșelat în prevederile noastre. Activitatea deputaților aleși a ridicat la vederea lumii întregi mai mult ca ori și când cauza poporului român. Ea a impus contrariilor noștri politici chestiunea popoarelor nemaghiare din țară de o problemă vitală, a cărei rezolvare nu să poate încunjura, iar conștiința și încrederea în forțele proprii ale neamului românesc le-a întărit în proporții nesperate. În schimb însă s'au adevărit peste așteptare și prevederile noastre privitoare la perzeuțiunile ce presupuneam pe baza experiențelor din trecut — că vor urma unei lupte înverșunate politice. Am dus lupta cea mai teribilă față de contrarii noștri politici seculari și acum infiltrați de șovinismul cel mai cras, care nu se sfiște de a folosi toate mijloacele cele mai detestabile: de corupție, abuz de putere, în multe cazuri chiar atentare la viața pacinică a fraților noștri alegători.

Din lupta aceasta am avut cu toții parte, dar mie prezidentului partidului nostru național român, mi-au destinat puternicii zilei cea mai grea parte de luptă, căci în 14 luni m'a constrâns, pe mine și pe credincioșii mei frați alegători din cercul electoral Cehul-Silvaniei, a duce lupta electorală în patru rânduri.

Abuzurile guvernului.

În luptele acestea, patru la număr în 14 luni, intonez din nou, căci așa ceva nu s'a mai întâmplat în nici un cerc electoral din țară, — s'au întrebuintat față de noi românii toate fărădelegile, dela abuzul de putere, corupție și până la atacarea vieții noastre; s'au recrutat sute de bătăuși din comune ungurești, cari nici nu se țin de teritoriul cercului electoral. Acești bătăuși pe mine m'au lovit cu parul în cap, ba pe un alegător fruntaș de-ai nostri din comuna Năprade, sutele de bătăuși l'au și omorît.

În contra acestor fărădelegi am urmat la timpul său calea legii. Am înaintat protest la Inalta Curie pentru mandatul rănit, dar trăgându-se afacerea până la disolvarea camerei fără a se rezolva, ne-am ales din acel protest cu enorme cheltueli și cu dovada ec-latantă, că nici judicatura Curiei în afaceri electorale nu corespunde speranțelor legate de dânsa, de a ne apăra de fărădelegi și am ajuns la convingerea că aceasta instituțiune este avantagioasă numai pentru plutocrație, dar nici decum potrivită pentru apărarea drepturilor democratice.

Dar cu toate acestea din mila Atotputernicului D-zeu suntem aici atât eu, cât și bravii mei alegători din cercul electoral Cehul-Silvaniei, în serviciul sfintei noastre cauze naționale, mândri de luptele și suferințele noastre și mulțumind proniei divine că ne-a învred-

nicit de a ne putea face datoria națională, cu pecetluirea solidarității noastre, cu viața și sângele nostru românesc.

Știm cu toții, că frații noștri peste tot, cu foarte puține excepțiuni, între împrejurări fatal de grele și-au făcut datoria la alegerile trecute.

Lupta deputaților noștri.

Rezultatul a fost, că s'a putut strecura, grăind cu cuvintele Sfintei Scripturi, ca prin urechile acului, 14 deputați de-ai noștrii, reprezentanți credincioși, unii chiar eroici ai poporului român în parlament. Acești devotați reprezentanți ai noștrii și-au făcut datoria cu demnitate și cu adevărată virtute românească, în mijlocul huiduielilor și sovinizmului infernal, de care au avut parte în parlamentul din Budapesta, spre onoarea lor și înălțarea cauzelor și prestigiului drepturilor noastre naționale.

Să cuvine dară, onorată conferență, că la aceasta ocaziune solemnă să le aducem re-cunoștința și mulțumirile noastre frățești.

De ce li frică.

Intonez din nou, că numai 14 deputați s'au putut alege, când după numărul nostru și statistica oficială — care cum să compune ne este tuturor cunoscut — fiind noi peste 3 milioane, după cvota de 30,000 locuitori, adoptată ca baza unui mandat în legile dela 1848, ar trebui să avem o sută (100) de deputați. De aceasta dreaptă reprezentare a poporului

românesc le este frică șovinistilor dușmani ai votului universal secret și după comune.

Mijlocul de vindecare.

După-ce însă situația politică și astăzi este dominată de problema cardinală a reformei electorale, de oarece M. S. Suveranul încoronat al patriei noastre și marea majoritate a concetățenilor noștri, cu noi dempreună, dorim votul *universal, secret și egal*, ca pe unicul mijloc ~~menit de a vindeca~~ relele și nedreptățile strigătoare la ceriu, de a aduce mulțămire și îndestulare pentru toți și toate: în fine totuși să va realiza, numai noi să luptăm și în viitor cu credința pentru obținerea acestui drept. În patria noastră, cu excepția feudalilor și a plutocrației, adecă a unei minorități dispărente, dar în virtutea privilegiilor și bogățiilor lor puternice, toți locuitorii sunt aderenții votului obștesc. A recunoscut și M. Sa împăratul și regele nostru apostolic, că regenerarea imperiului, realizarea egalității de drept, din care va izvari fericirea tuturor popoarelor de sub gloriosul lui sceptru numai prin introducerea dreptului de vot al tuturor supușilor săi credincioși să va putea realiza.

Știm cu toții, că guvernul coaliției timp de patru ani, în butul repetitelor solicitări ale M. Sale și în contra stăruințelor opiniunii publice, nu a împlinit obligamentul luat și sub feliu și feliu de pretexte a zădărnicit realizarea condiției principale, pe lângă care i s'a

dat putere de a guverna țara aceasta, atât de nefericită.

Ministrul Andrássy nu s'a sfiit a propune M. Sale legea electorală cu blăstămatul vot plural, scos din archiva feudalizmului celui mai cras. Iar guvernul coaliției în renitența s'a a resistat până când M. Sa a fost silit al demisiona și a-l lipsi de putere.

Guvernul de acum Khuen Héderváry tot cu aceasta îndatorire a primit puterea de stat și iată din nou s'a ivit reprezentantul feudalizării celei mai păcătoase în persoana contelui Tisza. (Strigăte nesfârșite: Jos cu el! Jos cu el!).

Acest spirit reacționar de nou s'a pus cruciș și curmeziș în calea realizării voinței M. Sale și a ferbintei dorințe a tuturor cetățenilor credincioși ai acestei patrii. Conte Tisza s'a impus de protectorul guvernului actual, și nu numai că e contrarul cel mai declarat al votului obștesc, ci în reacționalizmul său a pretins desființarea tuturor naționalităților nemaghiare, a majorității locuitorilor cari compun statul sftului Ștefan. Dar mai vârtos s'a năpustit asupra noastră a românilor, ca cei mai număroși după naționalitatea gemină maghiară. Dar toate sforțările acestea contrare dreptului divin și natural vor fi zadarnice, geniul scumpei noastre națiuni, care ne-a povățuit și susținut de când ne-a adus în patria noastră scumpă divul Traian, acel geniu ne va povățui, ne va susține și conserva și în viitor.

„Apa trece, pietrile rămân“, zice proverbul nostru, așa guvernele vin și guvernele să duc.

Să vie alte vremuri!

Să sperăm, că nu este departe timpul când să va realiza voința părintească a prea bunului nostru monarch, din care va izvorî fericirea popoarelor sale.

Onorată conferență electorală!

Reînnoiesc alocuția adresată conferenței ținute acum 5 ani în aceasta cetate devenită istorică a luptelor noastre:

„Mare și sfânt este scopul nostru comun, mare și patriotică este lucrarea ce voim a sărbători în aceasta conferență“. Și acum suntem aici în areopagul, în forul competent unde fiește care, își poate spune părerile sale, și poate să propună mijloacele, cari i să par mai acomodate pentru ajungerea scopului.

„Dorința comună este, ca din toate discuțiunile ce vor urma, ce vor fi mai bun și mai folositor să învingă. Acest rezultat va aduce cu sine aceea ce cu toții dorim și ce va forma cetatea noastră nebiruită, solidaritatea poporului național român“.

Și acum mai adaug, că scopul nostru să cuprindă în axioma bătrână: „Neminem laedere suum cuique tribuere“ și adecă ce dorim noi? Dorim: a trăi ca cetățeni liberi ai patriei comune, dar ca români, în bună înțelegere cu toți compatrioții noștri liberi; Dorim a fi supuși cre-

dincioși ai M. Sale gloriosului Impărat și regelui nostru apostolic, dorim a fi credincioși, ai scumpei noastre patrii. (Strigăte: Trăiască Impăratul nostru!)

Onorată conferență electorală!

Nouă celor cari am lucrat la înființarea partidului național român și am luat parte la compunerea programului său politic, ne servește spre cea mai mare bucurie și spre cea mai nobilă satisfacțiune, că poporul românesc azi mai mult poate ca ori și când, ținea la acestea mari clenodii ale sale. Perspectiva ce o dă îndepărtarea timpului împrumută strălucire mai intenzivă străduințelor acelor credincioși fii ai neamului românesc, cari au considerat de supremă necesitate solidarizarea întreg poporului nostru din Transilvania și Ungaria întrun singur partid și cu un singur program politic.

Dorința mea este, ca aceasta strălucire să se facă în numele generației ce succede și al celei ce va succede în viitor, într-o bărbătească hotărîre, de a menține cu sfințenie aceste mari comori sufletești și neînvinse forțe politice ale neamului românesc.

Să ținem strâns la programul nostru politic. Și în bine ca și 'n rău să ținem strânse rândurile partidului nostru național, înfruntând cu bărbăție și cu deplină solidaritate atacurile îndreptate în contra ființei noastre.

Cu aceasta dorință și cu credința tare

în întruparea aspirațiunilor juste ale noastre, declar conferența electorală de deschisă.

(Aplauze nesfârșite au răsplătit cuvintele sincere ale veneratului nostru președinte).

*

După aceasta să propune alegerea biroului: Să propune ca președinte: *George Pop de Băsești*, vice-președinți: *asesorul Nicolae Ivan* și *Dr. T. Mihalț*, notari: *Dr. V. Brantște* și *Dr. L. Borcia*.

Președintele mulțamește pentru onoarea ce li-se face.

Să ia apoi în cercetare reprezentanța cercurilor electorale la aceasta conferență și să adeverește, că sunt reprezentate 20 comitate prin 290 de delegați. Dintre aceștia cei mai puțini sunt din părțile bănățene infectate de burdism.

Iată acum lista reprezentanților cercurilor electorale:

I. Comitatul Sătmarului:

1. Dr. Vasile Lucaciu	cercul	Beiuș
2. Alexandru Stan	"	Crașău
3. Nicolae Nyilvan	"	Șomcuta-mare
4. Ioan Serb	"	" "
5. Constantin Lucaciu	"	Crașău
6. Ioan Târnovian	"	"
7. Dr. Aurel Nyilvan	"	Mezieș
8. Alexandru Pop	"	"
9. Romul Marchiș	"	Careii-mari.

II. Comitatul Bihorului.

10. Mihail Pavel	cercul Oradea-mare
11. Dr. Coriolan Pap	" "
12. Dr. Aurel Lazar	" "
13. Dr. Ioan Ciordaș	" Beiuș
14. Vasile Papp	" Ceica.

III. Comitatul Sălăgiului.

15. Ioan Cosma	cercul Tășnad
16. Dr. Victor Deleu	" Șimleu
17. Vasile Pop	" Zălau
18. Dr. Vasile Gyurkó	" Dioșod
19. Vasile Mica	" "
20. Dr. Coriolan Steer	" Tășnadului
21. Teofil Dragomir	" Dioșod

IV. Comitatul Solnoc-Dobâca.

22. Dr. Ioan Vaida	cercul Deș
23. Dr. Liviu Micșa	" "
24. Dr. Ioan Cherecheș	" "
25. Dr. Teodor Mihali	" Ileanda-mare
26. Dr. Victor Pop	" "
27. Dr. Clemente Barbul	" "
28. Dr. Octavian Pavelea	" Beclean
29. Dr. Ioan Boca	" "
30. Dr. Gavril Buzura	" Lăpușul-unguresc
31. George Petrovan	" "
32. Vasile Duma	" "
33. Dr. Ioan Oltean	" "
34. Dr. Alexandru Vaida	" Iclodul-mare
35. Nicolau Tincu	" "
36. Sabin Coroian	" "
37. Iuliu Pop	" "

V. Comitatul Arad.

38. Sever Bocu	cercul	Arad
39. Traian Vațian	"	"
40. Dr. Sever Ispravnic	"	"
41. Dr. Romul Veleiu	"	"
42. Vasile Goldiș	"	Radna
43. Procopiu Givulescu	"	"
44. Dr. Vasile Avramescu	"	"
45. Dr. Ioan Ursu	"	"
46. Dr. Stefan C. Pop	"	Șiria
47. Dr. Emil Monția	"	"
48. Nicolae Lazarescu	"	"
49. Axente Secula	"	"
50. Ioan Georgia	"	Boroșineu
51. Dr. Teodor Burdan	"	"
52. Dimitrie Popoviciu	"	"
53. Dr. Sever Barbura	"	"
54. Dr. Iustin Marșieu	"	Chișineu
55. Dr. Cornel Ardelean	"	"
56. Dr. George Popoviciu	"	"
57. Aurel Iancu	"	"
58. Cornel Lazar	"	Iozășel
59. Dr. Aurel Grozda	"	"
60. Dr. Georghe Popa	"	"
61. Dr. Teodor Papp	"	"
62. Dr. Cornel Iancu	"	Sânt-Ana
63. Cornel Grozda	"	"
64. Augustin Beleş	"	"
65. George Turic	"	"
66. Dr. Aurel Novac	"	Pecica
67. Sava Tămășdan	"	"
68. Stefan Hotăran	"	"

VI. Comitatul Cenad.

69. Aurel Petrovici Cercul Nădlac
70. Uroș Păteanu " "

VII. Comitatul Torontal.

71. Dr. Pav. Obădean cercul Ozora
72. Iuliu Iorgoviciu " Zichyfalva
73. Dr. Liviu Ghilezan " "
74. Terentiu Oprean " "
75. Dr. Dimitrie Ghirioiu " Béga-Szentgyörgy
76. Vichentie Petroviciu " "
77. Dr. Nestor Oprean " St.-Miclăușul-Mare
78. Pavel Funar " "
79. Eremia Mezin " "
80. Isac Oarșă " Lovrin
81. Gavrilă Cionca " "
82. Silviu Bichicean " "
83. Andreiu Bălan " Comloșul-mare
84. George Palcu Mihaiu " "

VIII. Comitatul Timiș.

85. Dr. Aurel Cosma
86. Dr. George Adam
87. Dr. George Dobrin
88. Dr. Caius Brediceanu
89. Dr. Petru Maier
90. Ioan Pepa
91. Dr. Lucian Gheorgheviciu
92. Dr. A. Gaița
93. Dr. Nic. Ioanovits
94. Dr. Valeriu Braniște
95. Dr. Iuliu Coste
96. Iuliu Petroviciu

IX. Comitatul Caraș-Severin.

97. Dr. George Popoviciu	cercul	Lugoșului
98. Dr. Aurel Valean	"	"
99. Dr. Dimitrie Galiciu	"	"
100. Dr. Adam Groza	"	"
101. Dr. Stefan Petroviciu	"	Zorlențul-mare
102. Nicolae Cornean	"	"
103. Dr. George Gârda	"	Făgetului
104. Dr. Ioan Stoian	"	"
105. Dr. Petru Cornean	"	Oravița
106. Dr. Ioan Nedelcu	"	"
107. Vasiliu Geza	"	"
108. Dr. Aurel Novac	"	Sasca
109. Dr. M. Roșu	"	"
110. Dr. Liviu Țigărean	"	"
111. E. Tătuc	"	Caransebeș
112. Petru Barbu	"	"
113. Dr. Ioan Sirbu	"	"
114. Iuliu Musta	"	"

X. Comitatul Hunedoarii.

115. Dr. Iustin Pop	cercul	Deva
116. Dr. Virgil Olar	"	"
117. Enea Papiu	"	"
118. Petru Linca	"	"
119. Dr. Aurel Vlad	"	Orăștie
120. Ioan Lăpădatu	"	"
121. Dr. Ioan Marghita	"	"
122. Dr. Romul Boca	"	"
123. Vasile Demian	"	Baia-de-Criș
124. Dr. Ioan Pap	"	"
125. Nerva Oncu	"	"
126. Aron Roman	"	"

127.	Dr. Stefan Rozvány	cercul	Dobra
128.	Zevedei Mureșian	"	"
129.	Dr. Ioan Maior	"	"
130.	Dr. Cornel Popescu	"	Hățeg
131.	Dr. Aug. Straițariu	"	"
132.	Dr. Victor Bontescu	"	"
133.	Iacob Niculescu	"	"
134.	Dr. George Dubleșiu	"	Hunedoara
135.	Vasile Osvadă	"	"
136.	Niculae Macrea	"	"
137.	George Raiu	"	"

XI. Comitatul Clujului.

138.	Ion Pop	cercul	Banfi-Hunyad
139.	Dr. Simion Tamașiu	"	" "
140.	Gavrila Todoruțiu	"	" "
141.	Vasile Borgovan	"	Gilăului
142.	Teodor Ceortea	"	Cojocna
143.	Basiliu Hopărtean	"	"
144.	Dionisiu Simon	"	"
145.	Simeon Ciuca	"	"
146.	Dr. Eugen Bran	"	Teaca
147.	Dr. Ioan Vercean	"	"
148.	Dr. Aurel Isacu	"	Clujului
149.	Dr. Stefan Morariu	"	"
150.	Aurel C. Domșa	"	"
151.	Leontin Pușcariu	"	"

XII. Comitatul Turda-Arieș.

152.	Emil Kormoș Alexandrescu	cercul	Ludoș
153.	Dr. Ioan Oltean	"	"
154.	Marius Elekes	"	"
155.	Ioan Boeriu	"	"

156. Gavrița Pop	cercul Vințul-de-sus
157. Dr. Valer Moldovan	" "
158. Iovian Murășan	" Turda
159. Dr. George Pătăcean	" "
160. Dr. Zosim Chirtop	" Câmpeni
161. Const. Cotișel	" "

XIII. Comitatul Alba-inferioară.

162. Dr. Izidor Marcu	cercul Aiud
163. Dr. Daniil Sabo	" "
164. Ioan Maior	" "
165. Dr. Alex. Nicolescu	" "
166. Dr. Laurențiu Pop	" Abrud-Roșia
167. Dr. Vasile Fodor	" "
168. Dr. Simeon David	" "
169. Dr. Candin David	" "
170. Dr. Alex. Vaida-Voevod	" Ighiu
171. Iosif Gomboș	" "
172. Nicolae Florescu	" "
173. Emanuil Beșa	" Ighiu
174. Dr. Iuliu Maniu	" Vințul-de-jos
175. Constantin Colbazi	" "
176. Simion Alămorean	" "
177. Emil Pop	" Uioara
178. Dr. Iuliu Morariu	" "
179. Dr. Laurențiu Nestor	" "
180. Aurel Ciato	" "
181. Rubin Patiția	" Alba-Iulia
182. Ioan Teculescu	" "
183. Teodor Păcățian	" "
184. Dr. Ioan Popu	" "
185. Dr. Ioan Sâmpălean	" Ocna
186. Isaia Popa	" "
187. Dr. Nic. Cristea	" "

XIV. Comitatul Sibiiului.

188.	Dr. Liviu Lemény	cercul Sibiu I
189.	Nicolae Ivan	" " "
190.	Demetriu Comşa	" " "
191.	Lazar Triteanu	" " "
192.	Dr. Oct. Russu	" " II
193.	Dr. Ioan Stroia	" " "
194.	Dr. Lucian Borcia	" " "
195.	Victor Tordăşianu	" " "
196.	Dr. Nic. Comşa	Cristian
197.	Ioan Banciu	" "
198.	Dr. Ioan Lupaş	" "
199.	Ionel Comşa	" "
200.	Sergiu Medean	Sebeşul-săsesc
201.	Dr. George Măcelar	" "
202.	Nic. B. Cărpinişan	" "
203.	Dr. Traian Petraşcu	" "
204.	Ioan de Preda	Cisnădiei
205.	Octavian Goga	" "
206.	Dr. Ilie Beu	" "
207.	Valeriu Florian	" "
208.	Nic. Petra-Petrescu	Nocrichiului
209.	Ioan Petrişor	" "
210.	Dr. Ioan Fruma	" "

XV. Comitatul Făgăraşului.

211.	Jacob Macaveiu	cercul Făgăraş
212.	Nicolae Borzea	" "
213.	Matei Jiga	" "
214.	Dr. N. Şerban	cercul Arpaşului-inf.
215.	Max. Recean	" "
216.	Victor Vulcan	" "
217.	Ioan Banciu	" "

218. Moise Brumboiu " Făgăraşului
219. Vincenţiu Grama " "

XVI. Comitatul Târnava-mare.

220. Dr. Toma Cornea cercul Sighişoarei
221. Honoriu Sas " "
222. Dr. Dion. Roman " Mediaş
223. Petru Moruşca " "
224. Dr. Nic. Racoţa " "
225. Ioan Bercan " Cohalm
226. Ioachim Muntean " Agnita
227. Dr. Simeon Cheţan " "
228. Eugen Muntean " "
229. Ioachim Părau " "
230. Simion Căluţiu cercul Diciosânmărtin
231. Laurenţiu Paşcu " "
232. Dr. Romul Boilă " "
233. Iosif Lita " "

XVII. Comitatul Târnava-mică.

234. Moise Birtălan " Bălăuşerului
235. Emil Pop " "
236. Nicolae Todoran " "
237. George Simu " Ibaşfalău
238. Dr. Alex. Morariu " "
239. Ioan Anca " "
240. Nicolae Aron " "

XVIII. Comitatul Braşovului.

241. Gheorghe B. Popp cercul Braşov oraş
242. Dr. N. Vecerdea " " "
243. Dumitru Căpăţină " " "
244. Iosif Puşcarlu " " "
245. Dr. Vasile Saftu cercul Braşov oraş

246. Ioan Lengher	cercul Braşov oraş
247. Nicolae Furnică	" " "
248. Constantin Proca	cercurile I—II din com.
249. Iosif Comanescu	" "
250. Virgil Popp	" "
251. Ioan Gălgă	" "
252. Ioan Nan	" "
253. Dumitru Comşa	" "

XIX. Comitatul Murăş-Turda.

254. Iosif Popescu	cercul Reghin
255. Dr. Ioan Harşia	" Gernesig
256. Ariton M. Popa	" "
257. Simion Zehan	" "

XX. Comitatul Bistriţa-Năsăud.

258. Ioan Bologa	cercul Năsăud
259. Dr. Victor Onişor	" "
260. Dr. O. Utalea	" "
261. Dr. P. Moisil	" "
262. Dr. Dem. Ciuta	" Bistriţa
263. Dr. Gavril Tripon	" "
264. Dr. V. Pahone	" "
265. Dr. Dion. Login	" "

Adaus:

266. Iuliu Ilian	cercul Vinţul de sus
267. Dr. Gavril Cosma	" Beiuş
268. Const. Popoviciu	" "
269. Iosif Părău	" Aleşd
270. Teodor Stanca	" "
271. Dr. Augustin Mircea	" Şimleu
272. Traian Trufaş	" "
273. Dr. Ioan Suciuc	" Zălau
274. Grigore Pop	" Cehul-Silvaniei

275. Vasiliu Mureșan	"	Tășnad
276. George Filep	"	"
277. Vasiliu Pusztai	"	"
278. Dr. Oct. Vasu	"	Făgăraș
279. Dr. Ioan Șenchea	"	"
280. Florian Cocian	"	Dioșod
281. Romul Barbu	"	Tinca
282. Avram Corcea	"	Timiș
283. Traian Oprea	"	"
284. Dr. Avram Imbrone	"	"
285. Dr. Iuliu Luchici	"	"
286. S. Alexandru Marta	"	"
287. Nicolae Vulpe	"	"
288. Nic. Micluță	"	"
289. Ion Nicola	"	Trăscău
290. Alexandru Niculescu	"	Reghin

In urmă să dă cuvântul părintelui Lucaciu, care încălzește pe cei de față cu graiul său luminat și cald. Dăm mai la vale

Vorbirea

părintelui Dr. Vasiliu Lucaciu,
fost deputat în Cameră.

Onorată conferență!

Soartea bună mi-a dăruit de multe-ori fericirea, ca să pot raporta înaintea conferențelor generale electorale, despre activitatea comitetului central electoral, ales din încrederea lor, pentru perioadele parlamentare din anii nu chiar de mult apuși în oceanul trecutului.

Mărturisesc, onorată conferență, că nicio dată n'am simțit acea greutate, nici acea sfială, care mă cuprinde astăzi, când trebuie să dăm seamă despre activitatea comitetului central electoral, dela ultima conferență generală, ținută tot aici în Sibiiu în 10 Ianuarie 1905.

Și oare din ce cauză!

S'au schimbat, domnilor, vremile! Și cu vremile, cu anii, ce au decurs asupra noastră, cu toate valurile evenimentelor, parte neprevăzute, parte incalculabile: ne-am schimbat și noi, s'au schimbat, în mare parte, toată fața vieții noastre publice-politice, și mersul vremilor ni-a impus să schimbăm terenul de luptă, și să întrebuițăm alte mijloace, după cum a pretins evoluțiunea politică, culturală și economică a poporului nostru.

Raportul acesta are să fie nu numai espunerea cronologică a faptelor sau a isprăvilor, ce a săvârșit comitetul electoral, ci mai vârtos trebuie să reprezente acel complex de idei, care ne-au condus în activitatea noastră, în parlament, pe cei-ce au fost deputați și afară de parlament, pe toți, așa, că din cooperarea armonică a tuturor forțelor să vedem clar icoana evoluțiunii politicei noastre naționale. Așa însă, că ajungând la constatarea actualității, să nu găsim înaintea noastră nici uși încuiate, nici pedeci în calea progresului, ci din contră, să dăm o situație limpede, și să lăsăm calea liberă spre progresul cauzei noastre naționale.

Ce s'a făcut în trecut?

Nu vreau să insist asupra terenului de luptă, ce ni s'a croit pentru aproape două decenii.

Istoria va spune verdictul său just și motivat.

Pentru noi e destul să relevăm aici, că prin decisiul conferinței generale electorale din 10 Ianuarie 1905, renunțând la rezistența pasivă, am trecut la activitatea parlamentară.

Cât de ușor să pronunță cuvintele aceste, dar adânc este și înțelesul, și importantă foarte este și înșămătatea lor!

Din pasivitate, dintr'o situație impusă ca prin silă, de puterea forței majore, manifestată în sistemul politic, am trecut pe terenul activității constituționale și parlamentare.

În aceasta hotărîre a ieșit la iveală nu numai înțelepciunea politică a poporului român, care ține cont de pretensiunile situațiilor politice, ci și sentimentul de nobilă și generoasă rezoluțiune, de a pași pe terenul de luptă constituțională, și prin voturile alegătorilor credincioși programului nostru a trimite în parlament pe reprezentanții poporului român, cari în fața Coroanei Auguste, în fața țării și a lumii întregi să talmăcească durerile unui neam, și să pretindă pe teren legal și constituțional împlinirea justelor postulate ale națiunii, care se simte neîndreptățită, fiindcă îi sunt nesocotite cele mai de viață interese politice, culturale și economice.

Pasivitatea.

Nu bucuroși, și nu de voie bună am abzis noi de armele de luptă legală, ce le dă în mâna unui popor constituționalismul și parlamentul. Când am văzut însă, că sistemul politic a falsificat toată viața constituțională și prin corupțiuni, violență și atrocitățile electorale, a făcut imposibilă manifestarea voinței libere a alegătorilor: ca element de ordine, care n'am voit să răspundem la provocările puterii publice, cu armele justei apărări, și să facem din toată campania electorală, război civil; — ne-am retras în cetatea pasivității, adevărată rezistență pasivă, față de alegerile parlamentare.

Incolțirile dușmanilor.

Atunci au început contrarii noștri politici a ne acuza, că noi nu voim a beneficia de avantajile vieții constituționale, și că, în loc să ne spunem durerile și postulatele naționale în parlament, umplem lumea de plângerile noastre și umblăm cu memorande pe la Coroană, că provocăm opiniunea publică a țării în contra noastră, și că, în sfârșit, trebuie să reluăm firul luptelor constituționale și să intrăm în parlament.

Acest cuvânt de pretențiune publică a pătruns și în masele noastre populare, și combinat cu „iudicatura Curiei“, în cazurile de abuzuri electorale, și cu nădejdea, că puterea publică va respecta prescriesele legii, care asigură libertatea alegerilor: am pășit pe terenul activității parlamentare.

Activitatea.

Mare a fost însuflețirea conferenței electorale, când s'a proclamat „activitatea“, și aplauzele unanime au stârnit dorul de luptă în toate straturile societății noastre românești!

Cel dintâi lucru și îngrijire a conferenței electorale a fost alegerea unui comitet central electoral, care avea menirea, ca să supravegheze și să organizeze mișcările electorale.

În comitetul electoral s'au ales 18 bărbați de încredere ai poporului român, cu împuternicirea, ca să se întregească, și ca deputații dietali, cari vor fi aleși, să fie socotiți „ipso facto“ de membri ai comitetului electoral.

Acest comitet s'a și constituit, alegându-și birou propriu și o comisiune electorală, lansând un apel inimos către obștea alegătorilor români, în care s'a motivat și s'a explicat părăsirea politicei de rezistență pasivă și s'au îndemnat cetățenii alegători la împlinirea datorițelor față de națiune, patrie și tron.

Lupte grele.

Am intrat în campania electorală!

Să ne aducem bine aminte, că în toată țara a domnit o confuzie mare, clocotea un sentiment de neîndestulire generală, și să aștepta o schimbare în politica țării.

Era către apus, era către sfârșitul său un sistem de guvernământ, care sub poreclă de „liberal“, a falsificat tot în aceasta țară, începând dela numele său propriu și a dus-o aproape de abisul falimentului.

Sistemul fatal însă, cu ghiarele sale, ca un polip cu nenumărate brațe, a vrut să stăpânească și mai departe peste popoarele țării. Ca un desfrânat puternic, ajuns în agonie, s'a mai scuturat odată acel sistem politic și a dat semne, că vrea să trăiască.

Noi am intrat în luptă cu sufletul curat, cu cel mai nobil idealism, cu respect sincer pentru legi și cu hotărârea de a purta o luptă cinstită, cu armele convingerii, întemeiată pe adevăr și pe dreptate!

Dar' ei! Așa numiții liberali! Tot ei, tot cei vechi au rămas! Bani, corupțiune, violențe, mână liberă față de candidații partidului nostru național. Aceste le-au fost armele.

Știm cu toții, ce au fost rezultatul.

Abia opt, zi opt deputați români, credincioși programului nostru au putut fi aleși în parlament!

Dar' cum? Tot alegătorul român a fost ca un erou, carele prin toate primejdiile, de multe-ori numai chiar cu primejdia vieții a putut să-și afirme convingerea politică la urna electorală.

Și totuși! Ultima sforțare a sistemului politic în agonie nu i-a dat viață. Din contră: i-a adus ultima lovitură de moarte. Și-a căzut sistemul politic, poreclit „liberal“, sub povara propriilor sale fărâdelegi!

Alegeri peste alegeri!

De tristă amintire rămân alegerile din Cehul-Silvaniei, Dobra și în alte locuri, unde

teroarea și brutalitatea sistemului în agonie și-a scădat ultima licărire a furiei de răzbu-nare în sânge român nevinovat, și-a jucat orgiile perirei asupra ruinei libertăților publice cetățenești!

La anul au urmat alte alegeri.

Comitetul central electoral, deși adânc disgustat de tristele experiențe, abia dispărute dinaintea ochilor, a făcut toate pregătirile de lipsă, pentru purtarea luptei electorale, cu vrednicie.

S'au arangiat în centrele mai mari adu-nări populare electorale, foștii deputați s'au împărțit, ca niște apostoli, în toate părțile țării, și au chemat pe toți alegătorii români la împlinirea datorințelor naționale-patriotice, să voteze pentru candidatul care stă pe baza programului nostru politic.

S'au ales o comisiune centrală electorală, cu sediul în Arad, și de-acolo s'a condus cam-pania de alegeri dietale.

Desamăgiri și înșelăciune.

S'a făcut și campania constituțională din 1906.

Înainte ochilor nostri sufletești stă icoana evenimentelor și a luptelor din acea vreme.

Țara toată pusă în mișcare, și cu o ne-răbdare nervoasă așteaptă lumea epoca feri-cirei, după ce s'a risipit sistemul păcatelor vechi.

Buciumul vestitor de nouă viață a ră-sunat preste toată țara.

Durere! ideile politice, ce s'au vestit prin unii corifei politici, n'au fost menite pentru renașterea țării la zile mai bune, ci au fost pretensiunea realizării unor postulate, cari nu au de a face nimic cu binele obștesc al țării, ci sunt numai ultima expresiune a șovinismului exagerat, furișat cu violenție în pactul dualistic, din care să așteaptă pacificarea țării și dezvoltarea popoarelor ei, pe baza „egalei îndreptățiri a tuturor naționalităților“, prin ce însă în realitate s'a pus aluatul neîndestulirei și a neliniștei popoarelor, înaugurându-se, ci cercând a se menține la putere, cea mai detestabilă dominațiune de rasă și de clasă.

In loc deci, de a inaugura pe ruinele liberalismului fals și falsificat, sistemul de înfrățire a națiunilor conlocuitoare, s'a proclamat regimul șovinismului de rasă, și sub formă de „coalițiune“, fără nici o jenă s'a pus stăpână peste țară.

Abuzuri și fărădelegi.

Și am văzut, că aceia, cari în glasul cel mai vehement au declamat în contra abuzurilor electorale, devenite proverbiale în era lui Banffy ajunși la putere au săvârșit tot acele abuzuri, în general, în toată țara, iar în special, în contra Românilor, în contra naționalităților, s'au năzuit din toate puterile, a-i întrece pe pseudo-liberali, în călcarea libertăților publice cetățenești, prin tot felul de corupțiuni, violențe și atrocități electorale.

S'au repetat scenele sălbatice, la simulacrul de alegere din Cehul-Silvaniei, cu adausul, că alesul întreg poporului român, candidatul majorității covârșitoare a alegătorilor, președintele partidului național român, *George Pop de Băsești*, a fost mișelește atacat, și prin atentat săvârșit cu neevalificabilă lașitate, a fost lovit în cap cu voia de-a-l pierde și numai prezenței de spirit, și abnegațiunei iubitului său amic, a preșidentului clubului deputaților naționaliști *Dr. Teodor Mihali*, care ședea alături de el în sanie, putem să mulțămim, după mila Provedinței d-zeești, că în aceasta zi măreață îl putem saluta în fruntea conferinței noastre electorale. (Nu le ajuta Doamne!!)

BCU Cluj Vărsări de sânge românesc.

În Șomcuta-Mare, în cercul Cărășeului, s'au vărsat sânge nevinovat românesc, s'au ucis alegători români, au rămas familii întregi în jale și în amar: și, spre vecinica rușine a justiției, ucigătorii, aflați și constatați, n'au fost pedepsiți! (Rușine să le fie!!)

Despre abuserile din Dobra, și alte cercuri electorale, s'au raportat în toate ziarele, și le cunoaștem în destul. Vă spun, on. conf. gen., că și în Lăpușul-Unguresc, unde am fost eu candidat, s'au săvârșit tot felul de abuseri, așa, că la sfârșitul alegerii am fost silit s'o depeșez fișpanului, contele Vass, capul păcătoșilor locali, că aceea, ce-au făcut, ei, conducătorii politici, arată, că li s'au urît de a mai

ședează în Europa, și că astfel de fapte le săvârșesc ca pregătire de rămas bun dela ea, care pretinde, ca în hotarele ei dacă nu sunt respectate legile sancționate, să domnească cel puțin elementele unanismului și ale civilizațiunii, să fie considerate.

Tomuri de critice și romanuri sensaționale am putea scrie, dacă am voi să dăm o icoană fidelă a campaniei electorale din 1906.

Și totuși, ne fâlim cu tot dreptul, că în butul tuturor greutăților și pedecilor ilegale, am putut alege 14 deputați ca să reprezinte programul nostru politic în dietă și cari împreună cu 4 sârbi și cu 7 slovaci, au format clubul naționalist dietal, compus din 25 de membri, până la defecțiunea celor trei sârbi, numiți „radicali“.

Care au fost povețele noastre?

În aceasta luptă mare și grea, poporul român a fost povățuit de două idei, de două principii, cari formează temelia statelor moderne și din cari pornește întreaga evoluțiune a societății politice, culturale și economice a zilelor noastre.

Aceste două idei fundamentale sunt: conservarea și aplicarea libertăților constituționale, în concepțiunea lor genuină și curată și a doua, respectul forului parlamentar, ca expresiunea suveranității popoarelor, care alcătuiesc țara.

Fără de aceste două principii mari și fundamentale, nu există sistem de guvernă-

mânt, politică de stat. Fără de constituționalism adevărat nu există parlament, sau invers, un parlament, care nu izvorește din constituționalism curat, nu e reprezentarea genuină a voinței politice a cetățenilor, este o ficțiune un simulacru de parlament, care poate să fie un mijloc pentru mascarea prepotenței partidelor, nu poate însă sluji de factor, care duce o țară întreagă în îndestulare, la cultură și la bunăstare.

Pildă întristătoare ne dau evenimentele politice, de sub ochii nostri, și cari ne țin pe noi și țara întreagă în frământare ne'ncetată, și în agitațiuni nesfârșite.

Numai libertatea alegerilor poate să conserve spiritul constituțional, curat și nepătat, iară în conceptul de libertate constituțională în stat, să cuprindă dreptul de vot electoral pe seama tuturor cetățenilor țării, cari cu sângele și cu avutul lor contribuie la susținerea statului, a țării.

Iată cum să ivește ideia sufragiului universal, din conceptul geniu al libertăților publice constituționale.

Activitatea deputaților noștri.

Reprezentanții programului nostru politic din parlament, au dezvoltat o activitate sistematică, ca să aprindă lumina deșteptării în toate inimele cetățenilor, ținând adunări electorale, în toate părțile locuite de români, în cari, mai ales deputații, au făcut un adevărat apostolat, propovăduind și cerând respectarea

libertăților constituționale, la alegerile dietale, și poftind, pretinzând cu toată tăria sufragiul universal egal, secret și pe comune, ca din aceasta instituțiune de drept public să iasă un parlament, care să fie expresiunea fidelă și nefalsificată a voinței politice a cetățenilor. Numai un astfel de parlament poate să reprezente țara, și poate să lucre cu devotament, pentru binele obștesc al cetățenilor statului.

Din toate adunările aceste electorale, s'au trimis la cabinetul Maiestății Sale în Viena telegrame de protestare, în contra abuzurilor electorale, și de rugare omagială, ca să se îndure a dispune, ca să se pună în lucrare, cât de grabnic, legea cu sufragiul universal.

Comisiunea, ce veți binevoi a alege pentru cenzurarea acestui raport, să va pronunța despre activitatea noastră în parlament și afară de parlament, în chestia votului obștesc precum și despre direcțiunea lucrării în viitor, până când să va realiza ideia despre sufragiul universal, secret, egal și pe comune.

Atacurile guvernului.

Guvernul coaliției văzând, că planurile sale destructive, în chestia militară, și în chestiile mari economice, de natură comună cu Austria, nu le poate realiza, în modul cum a vestit înainte de alegeri și precum a alarmat toată țara, pentru distragerea opiniunii publice, și pentru justificarea lor înaintea șovinismului, deșteptat de dânsii, dar mai ales de contele Apponyi, până la paroxism, vine acest

conte, ca ministru al cultelor și al instrucțiunii publice, și prin nește alcătuirii de lege și de ordinațiuni ministeriale, atacă, ca prin atentat, însași temelia și viața bisericeii și a școalei române.

Biserica o degradă la rolul rușinos de unealtă politică, cu sancțiunea, de a lua pânea de toate zilele, din gura clerului credincios, iară școala vrea să o prefacă de o unealtă simplă de maghiarizare, și îndemnându-o într'o direcție diametral opusă principiilor de creștere și de educațiune, împedecă înaintarea fiilor poporului nostru în cultura generală, în câștigarea cunoștințelor, necesare pentru progresul cultural al unui popor.

Toată lumea cultă, cu noi dimpreună s'a zguduit de indignațiune, la auzul acestor uneltiri nevrednice. Comitetul central electoral, în înțelegere cu deputații noștri naționali și-a plinit datorința, în cauza mare a apărării bisericeii și școalei naționale, în dieta țării, în întruniri, în adunări populare, protestând în contra încercărilor ministrului Apponyi.

Prelații noștrii ne iau apărarea.

Față de aceasta provocare temerară a numitului ministru, am văzut ridicându-se în unanimitate vrednică și impunătoare, pe Capii Bisericilor noastre naționale.

Reprezentațiunile, pe cari le-au înaintat în cauza aceasta la Înaltul Tron, sunt dovezi istorice, și rămân ca monumente neperitoare, atât despre înalta înțelepciune a Arhiepiscopilor

preasfințiți, cât și despre bărbăteasca lor rezoluțiune, de a apăra drepturile Bisericii noastre naționale.

E de însemnat, că aceste reprezentațiuni nici până astăzi n'au primit un răspuns în merit, ci în mod volnic s'a trecut peste argumentele nerăsturnate, ce se conțin în ele.

Sublimă și liniștitoare priveliște a fost, să vindem pe Capii venerabili ai bisericilor noastre în unire desăvârșită de simțeminte și de vederi, cu toată obștea credincioșilor, întru apărarea așezămintelor noastre bisericesti-naționale.

Năzuința tuturor fiilor buni ai bisericii și poporului nostru trebuie să fie, că aceasta unire și harmonică conlucrare să se afirme și în viitor, între toate împrejurările vieții noastre publice!

Omagii morților noștrii mari.

În decursul acestui ciclu parlamentar, poporul român a avut să îndure pierderi grele și dureroase.

Moartea nemiloasă a răpit pe mai mulți fii iluștri și iubiți ai poporului român.

Așa în 1907 a repozat Vichentie cândva Babeș, fost prezident al comitetului central electoral, care ca deputat, publicist și academician și-a câștigat merite însemnate pentru cauza noastră națională.

I-a urmat iluștrul fiu al Bănătului Dr. Alexandru Mocioni de Foen, lăsând regrete unanime în inimile tuturor românilor, fiindcă

toți au simțit pierderea ireparabilă a bărbatului savant, a politicianului de convingeri tari, a naționalistului hotărît, și a mecenatului tuturor întreprinderilor noastre culturale.

Tâmpa falnică s'a îmbrăcat și ea în jale, și cu dânsa noi toți, deplângând pe neînfrântul luptător, Dr. Aurel Murășan, celce cu peana și cu vorba, în toată viața sa, ca o straje neadormită a priveghiat la postul său.

A venit apoi vestea tristă din Lugoj, unde și-a închis ochii spre vecinica odihnă neuitatul nostru Coriolan Bredicean. Nemângăiați am deplânge moartea lui, dacă trupina lovită de săcurea morții, n'ar fi lăsat odrasle pline de speranțe bune.

Abia ne-am recules din suferințele pentru aceasta pierdere, iată că vine ca fulgerul din senin, vestea, că eruditul și entuziastul nostru bărbat, Dr. Augustin Bunea a răposat, care însă prin lucrările sale și prin pilda vieții, ca un caracter antic, nemuritor nume și-a lăsat.

Și valurile Someșului ne-a adus jale, prin moartea iubitului fiu al districtului, Gherasim Domide, care ca membru în comitet și fiu credincios întru toate, a fost iubit de toți.

Vrednic lucru este, să ne aducem aminte cu pietate și recunoștință, de fii iluștri ai neamului și arătând venerațiunea noastră față de memoria lor, prin sculare, să zicem:

„D-zeu să-i ierte“!

(Toată azistența să scoală și un murmur

de omagiu umple sala: „D-zeu să-i ierte!“
zic toți și țărani își fac cruce.)

Organizarea.

În viața și dezvoltarea activității noastre politice, mai ales în vederea alegerilor dietale, locul de căpetenie îl ocupă chestia organizării.

Noi, ca amicii libertăților constituționale, vom alege din nou comitet-central-electoral, cu încrederea, să supravegheze și să conducă toată mișcarea și campania electorală.

E lucru firesc, onorată conferență electorală, că sufletul și esența ființei noastre politice este programul, pe lângă care ne grupăm, și realizarea acestui program formează țânta, scopul activității în parlament, și afară de parlament.

Onorată conferență electorală! Programul nostru național, s'a dovedit a fi o temelie puternică pentru luptele noastre politice, este sinteza pretenziunilor, a postulatelor politice, ce le poate formula un neam, între date împregiurări și situațiuni politice.

Nime nu poate afirma, că programele politice sunt sau trebuie să fie intangibile, nestrămutate și staționare.

Nu! din contră, să modifice, și să completează, după cum cer vremile, în cari trăiește poporul.

Nu are însă nimenea dreptul, de a se atinge în mod arbitrar sau unilateral de program. Modificarea, schimbarea sau completarea programului trebuie să fie rezultatul unor studii

adânci, a unor discuțiuni obiective, și trebuie să fie făcute prin forul competent, care nu poate fi altul, decât conferența generală electorală, în care se manifestă viața politică a poporului român.

Lucrările Comisiunii de 40.

Comisiunea, pe care o esmiteți D-voastră va veni cu propunerea sa în această chestie importantă, în formă de proiect de rezoluțiune, și onorata conferență va aduce hotărârea, ce va crede de cuviință.

Aceasta hotărâre a conferenței generale electorale are să fie temelia și punctul de mănecare în activitatea noastră politică, și respectul acesta al programului, împreună cu năzuința spre realizarea lui, formează acea forță ce să numește solidaritate națională.

Veți afla deci a fi un lucru just și cel mai de dorit, ca să stăruim din toate puterile, ca aceasta solidaritate națională să se cultiveze din partea tuturor aderenților sinceri ai programului, și nici nu putem încheia în mod mai vrednic aceasta dare de seamă, decât cu aclamarea : solidarității naționale !

Venim acum cu rugarea, ca onor. conferență generală electorală să binevoiască :

1. a alege o comisiune de 40 pentru examinarea acestui raport ;

2. să binevoiască a aduce concluze, pentru constatarea situațiunii politice, și cari să servească de directivă în campania electorală,

ce ne stă înainte, precum și pentru activitatea politică, pe ciclul parlamentar, ce sa deschide.

După aceste avem onoarea a depune mandatul nostru în mâna conferenței generale electorale cu rugarea să binevoiască a alege un nou comitet central electoral, pentru conducerea mai departe a afacerilor.

Să trăiți la mulți ani!

Vorbirea părintelui Lucaciu a fost întreruptă de dese aplauze și la sfârșit falnicul nostru luptător a fost răsplătit cu nesfârșite ovații.

Comisia de 40.

După vorbirea părintelui Lucaciu, Dl Vlad face propunerea, de a să alege dintre delegați 40 de membrii pentru comisia, care are să stabilizească programul de lucru al conferenței.

Să aleg în comisiune următorii delegați, între cari și foștii deputați: Dr. Isidor Marcu, Mihail Pavel, Iacob Macavețu, Kormoș Alexandrescu, I. Pop, Dr. Ștefan Morariu, I. Lengeriu, G. Moldovan, Terențiu Oprean, Gr. Buzura D. Ciuta, Simeon Căluțiu, I. Popescu, L. Pop, Dr. Zosim Chirtop, Ghiță Pop-Brașov, Dr. V. Saftu, G. Cosma, Dr. Coriolan Pop, A. Isac, Dr. I. Ciordaș. Dr. G. Tripon, Dr. I. Pop-Brad, Dr. I. Vaida, Dr. E. Bran, Rubin Pațiția, I. Pop, Dr. N. Vecerdea, Dr. O. Rusu, N. Oprean, I. Teculescu, Dr. N. Șencheaș, Dr. I. Maior, S. Coroian, Dr. Gh. Sîrbu, Tr. Oprea, Dr. V. Braniște, Octavian Goga, Dr. V. Fodor, I. Gomboș, Ioan Moța,

Dr. P. Corneanu, Dr. I. Nedelcu, Dr. I. Lupaș, Dr. V. Moldovan, I. Lăpădatu, Dr. N. Comșa, Dr. N. Nyilvan, Dr. I. Sirbu.

Cei de față au făcut în special Dlor Vaida, Vlad, Maniu, Lucaciu și Goga nesfârșite ovații, arătând prin aceasta cu câtă căldură sunt păstrate aceste nume în inima poporului.

Lui Goga i-a strigat un țăran din mulțime: „*Sufletul neamului*“, cuvinte cari pot sluji de adevărată mângâiere și mai ales de încurajare pentru cântărețul nostru.

Comisia trece apoi în desbateri. Lucrările acestei comisii fiind de ordin intern le voi trece supt tăcere și aci, ca și în raportul dat ziarelor.

In timpul acesta publicul, care ascultase cu evlavie cuvintele de îmbărbătare ale fruntașilor noștrii iubiți s'a împrăștiat în liniște așteptând în suflet cu multă nerăbdare continuarea conferenței.

Primarul orașului *dl G. Dörr*, care a asistat din partea autorităților, încă ne-a lăsat să răsufălăm o lecuță liberi, după-ce s'a îngrijit să apere *siguranța* statului prin câteva observări, făcute în decursul vorbirii părintelui Lucaciu.

Ședința de după amiazi.

Încă dela ceasurile trei au început să curgă spre „Gesellschaftshaus“ râurile de public românesc, cu toată că ședința era anunțată numai la orele patru.

La patru ceasuri î-și face apariția în sală biroul în frunte cu veneratul nostru președinte badea George Pop de Băsești.

Publicul din depărtări și vrednicii noștrii țărani din jurul Sibiiului i-au salutat cu o ploaie de aplauze, arătând prin aceasta încrederea neclintită, ce o au în harnicii noștri fruntași.

Vorbirea

Dlui Dr. Tripon.

Cel dintâi, care ia cuvântul după deschiderea ședinței este *Dl Dr. Tripon*, care în nesfârșita-i dragoste de neam, și în mândria, ce o simte în fața stegarilor noștrii din parlament, *loviți dar nebiruiți*, î-și ridică glasul lui de preamărire, călăuzit de gândurile noastre bune și de nefățărta și marea noastră iubire față de cei preamăriți, iubire căreia din când în când trebuia să-i dăm sunet prin izbucnirile noastre de aplauze.

În fuga condeiului abia am putut prinde câteva crâmpee din frumoasa cuvântare a Dlui Dr. Tripon.

„În epoca trecută de lupte parlamentare — începe Dl Tripon, — am văzut cum o mână de oameni, au ținut piept celor mai îndrăznețe asalturi ale dușmanului, care voia să închege într'o clipă sângele în vinele neamului nostru. Aceasta mână de oameni erau *apostolii neamului nostru*, deputații noștrii,

care și-au lăsat acasă treburile și interesele, și au plecat în apostolat, căutând prin luptele lor electorale să treziască marea mulțime a obștei românești la conștiința națională, la datorința de a-și apăra moștenirea strămoșiască, cultura, graiul și datinile sale. Acești apostoli ai neamului au fost sabia scoasă a drepturilor noastre. Din inimile lor au scos puteri pentru inimile noastre. Dacă vom sta să cercetăm luptele purtate de acești falnici ștejari în ultimii cinci ani de zile abia vom ști prețului curajului, și abnegațiunea cu care au căutat să asigure drepturile neștirbite ale neamului nostru. Jertfa, lumina și puterea lor de muncă ne îndeamnă să ne plecăm capetele înaintea lor ... (ovații nesfârșite!) ... și să le aducem prinosul deosebitelor noastre mulțumiri. (Strigăte îndelungate de: Să trăiască!)

O dorință mai avem, un dor le mai spunem, că focul cu care au muncit să-l aprinză din nou și să desfășure iarăș steagul luptelor noastre în viitor, supt care tot românul de bine va ști să alerge cu dragoste nețărmită! (Ovații entuziaste!)

Vorbitorul cetește apoi punctul al 8-lea din *moșiunea* pe care o dăm mai la vale, care să primește cu o nespusă însuflețire.

Președintele Dl George Pop de Băsești trece la ordinea de zi și dă cuvântul referențului comisiunii de 40, dlui Dr. Iuliu Maniu.

Vorbirea

Dlui Dr. Iuliu Maniu

fost deputat al Vințului.

Cu seninătatea aceea a omului conștiu de pașii ce are să-i întreprindă, cu mândria, ce i-o dă superioritatea inteligenței, geniul atât de cruțător în dărnicia farmecelor sale, nepătrunse de alții, frumos la înfățișare și dulce la grai, așa l'am văzut pe dl Dr. Iuliu Maniu ori unde m'a purtat norocul, să dau de dânsul.

Apariția lui e o adevărată desfătare a ochiului și a inimei, iar cuvântul lui însuflețit e ca o vrajă, ca o schintee, dumnezeiască, care aprinde inimele tuturor, acolo unde e vorba de interesele și aspirațiunile mari ale neamului nostru.

Dacă adunarea de Marți n'ar fi făcut nimic altceva, decât să lase pe Dl Maniu să se înfățișeze înaintea publicului, singură înfățișarea aceasta ar fi fost de ajuns, ca să oțelească cu o nemai pomenită înflăcărare inimele tuturor.

Rar s'a văzut om politic, la toate popoarele, care să fie îmbrățișat cu atâta căldură sinceră și nefățărită, cu atâta dragoste plină de o deosebită demnitate, ca acest fiu ideal al Blajului, ca această mândrie a neamului nostru. Primirea ce i-s'a făcut de marea mulțime de oameni dela adunare a fost atât de entuziastă, încât te înduioșa până la lacrimi.

Mulți, foarte mulți din public se vedeau, cum își usucă cu colțul năframei o lacrimă scăpată, care nu era altceva decât cea mai mică răsplată ce o puteam oferi, celui mai mareț luptător al drepturilor noastre călcate în picioare, celui mai îndrăzneț paznic al vi-surilor noastre de aur.

Plângeam în inima noastră, că nu ni-se dă îngăduire nici de a ne putea preamări după cuviință odraslele cu adevărat mari ale nea-mului nostru.

Minute întregi țărani nu mai încetau de a saluta pe dl Maniu, ca pe un al doilea mân-tuitor al lor. Ovațiile nu mai aveau sfârșit; strigătele de: Să trăiască! umpleau văzduhul.

De abia într'un târziu să liniștește lumea și neîntrecutul măestru al graiului strămoșesc începe să ne cumiștească cu povețele sale, ce curgeau din belșug.

Oricât de mult m'aș încerca să dau mă-car o slabă icoană a celor vorbite de acest „Gură de aur“ al nostru, n'aș putea izbuti. În cele ce urmează, redau numai o palidă schiță, fără legături, a înțelepciunilor sale prinse în grabă:

— Adânc mișcat de primirea cu care mă onorați — așa începe vorbitorul — nu pot decât să dau expresie celor mai calde senti-mente, ce mă stăpânesc în aceste momente și să zic, că mulțămirea Domniilor voastre și în-crederea ce ni-o arătați ne vor sluji de cel mai înflăcărat îndemn pentru luptele noastre

viitoare, menite să dea poporului nostru drepturile, de care el e despoiat și fericirea, ce i-se cuvine. În numele comisiunii de 40, care m'a însărcinat cu raportarea lucrărilor sale, vin să desfășor înaintea Domniilor voastre aceasta activitate. Comisiunea a luat în considerare în lucrările sale exigențele mari ale neamului și a căutat să le scoată la iveală, cu toată situația politică grea de astăzi. Ea a aflat, că cea mai principală cerință a neamului nostru este fără îndoială *libertatea națională*. *Nu e nici o libertate aceea, care nu este națională*.

Fiecare individ are lipsă să se desvolte liber, fiecare popor are nevoie de a-și plămădi liber acțiunea sa de dezvoltare. Misiunea partidului național român este deci, de a câștiga pe seama poporului nostru aceasta libertate.

Înaintașii să ne serviască de pildă.

Înaintașii noștri ne-au dat cele mai frumoase pilde, despre modul, cum avem să luptăm, pentru a ne câștiga libertatea.

Cei mai mari au fost generația, care ne-a premers nouă. Aceasta generație a știut să prețuiască marele adevăr, care zice: *Simbolul cel mai mare al fericirii unui neam este libertatea națională cu toate atributele ei*. Avem lipsă deci de o dezvoltare liberă a ființei noastre, a limbei și a datinilor noastre strămoșești.

Cum stă țara și poporul.

Trecem acum la trista stare în care să află țara aceasta nenorocită și poporul nostru.

Dacă vom răsfoi istoria politică a neamului nostru, vom da de cuvintele dureroase ale unor harnici fruntași, cari ziceau la 1892, când ființa noastră în stat ajunsese iarăș într'o grea cumpănă, că: „*Poporul poartă toate sarcinile, și să află într'o stare despoiată de ori-ce drepturi.* (Așa e, durere, așa e!!)

Situația aceasta este și astăzi. Imbunătățirea stării noastre a fost o vecinică pretențiune a tuturor fruntașilor noștrii față de toate guvernele, cari ne-au ascultat cu o ureche, lăsând să iasă pe ceialaltă arzătoarele noastre dorinți legitime.

Să păstrăm tradiția.

În zbuциumările noastre zilnice noi am fost călăuziți totdeauna de cărările deschise de înaintașii noștrii. Suntem gata de a fi și de aci înainte părtași ai tradițiilor lăsate de străbunii noștrii și de a urma cu sfințenie îndrumările lor de mai înainte, singurele, care ne pot duce la mântuire.

În drumul nostru însă, să nu întoarcem capul, pentru a cere ajutorul altora.

Vai de acela, care să nutrește-cu gura altuia și vede cu ochii altuia.

Să fim *una*, pentru a realiza fericirea acestei țări și binele neamului nostru.

Comisiunea exmisă de Domniile voastre

a ținut seamă de căile, care pot să ne scoată la viitorul frumos, pe care ni-l închipuim.

Nici nu ne putem da seama, ce bucurie mare am avea și ce fericire mare ne-ar aștepta, *dacă drepturile s'ar împărți cu aceeaș măsură, cu care să împărțesc datorințele.* Ei bine, la exoperarea acestei măsuri drepte s'au gândit de multă vreme adevărații luptători ai neamului nostru.

Activitatea politică anterioară

Având în vedere exigențele mari ale poporului românesc înaintașii noștrii au cumpănit, care ar fi căile cele mai sigure, care ne-ar putea scoate la limanul dorit. Impinși de necesitatea unei cât mai grabnice rezolviri a acestei nedumeriri, au hotărît să declare activitatea parlamentară, să lupte fără șovăire, cu toate mijloacele legale pentru a smulge din mâna guvernelor dușmănoase drepturi, pe seama națiunei române.

Luptele noastre au fost cât să poate de cinstite, pentru-că și-au dat seama dela început, că numai prin o luptă dreaptă vor fi în stare să biruiască și să poată ajunge la acel liman, care să chiamă fericirea neamului.

Durere însă, că nu mult după desfășurarea steagului ostașii noștrii au trebuit să bată în retragere, fiindcă întreagă urgia guvernelor ungurești s'a aruncat cu furie asupra lor, făcându-le imposibilă orice mișcare.

Astfel s'a declarat abținerea dela luptele politice, rămânând a ne desvolta, cum va da Dumnezeu la noi acasă.

A doua activitate.

Acum cinci ani deschizându-ni-se un nou teren de luptă am luat hotărîrea, de a desfășura din nou flamura luptelor noastre și de a relua activitatea parlamentară. Cu toate luptele noastre îndârjite de atunci încoace, n'am putut ajunge atât de departe, de a schimba soarta tristă a poporului nostru și starea încurcată a țării acesteia.

Domniile voastre aveți cunoștință de activitatea noastră parlamentară, în care am dat dovadă, că știm să prețuim în deajuns dorințele adevărate ale neamului, ai cărui fii suntem.

Nici cruzimile, nici inzultele, nici amenințările, ce să deslănțuiau asupra noastră, nu ne-au putut înlătura, dela datoria, ce am luat-o asupra, pentru binele popoarelor și fericirea patriei.

E adevărat, că luptele parlamentare ne-au costat multe jertfe. Dar nici aceste pierderi nu ne-au putut desarma și fiecare fiu al neamului nostru a făcut aceste jertfe cu dragă inimă și le va face și pentru viitor... (Strigăte: le facem bucuroși!!)... convinși fiind, că numai în felul acesta vom putea avea sorti de izbândă. În felul acesta vom fi în stare să arătăm și lumii civilizate, care privește la noi cu încredere, cât de mult ține neamul la nostru limba lui, la datinile lui și la credința ce l'a călăuzit de veacuri în drumul greu al vieții.

Să ne unim puterile fraților și vom în-

frânge ori-ce ni-s'ar pune în cale! (Aplauze zguduitoare, și nesfârșite ovații!)

In urmă dl Maniu prezintă următoarea

Moțiune

Considerând, că situația politică din țară continuă a fi cât se poate de nefavorabilă intereselor vitale ale poporului românesc, pentru-că cu durere trebuie să constatăm că validitatea lui politică este în mod măestrit redusă la minim, drepturile lui sunt nesocotite, limba românească este disconsiderată și scoasă aproape cu desăvârșire din cadrele vieții publice de stat, dezvoltarea lui culturală și economică nu numai că nu e promovată de puterea statului — ceea-ce cu drept cuvânt o putem pretinde, — ci din contră guvernele ce se succed pun piedeci sistematice la dezvoltarea corespunzătoare spiritului vremii, autonomia bisericilor românești și instrucția în limba maternă a filor poporului românesc sunt supuse la continue zguduirii și atacuri, ba chiar organizația noastră politică este împiedecată în libera ei funcționare,

Considerând, că aceasta stare aproape insuportabilă a poporului românesc urmează din falsificarea adevăratului constituționalism și mai ales din tendința nenaturală și înjurioasă că acest stat compus din diferite popoare și din diferite individualități etnice și istorice să fie prefăcut în mod măiestrit în-

tr'un stat unitar național, supus eghemoniei politice a unui singur popor,

Considerând, că aceasta jicnitoare stare de lucruri are influința păgubitoare și asupra întregului organism de stat, care este bolnav și incapabil de împlinirea menirei unui stat modern,

Considerând, că aceste rele nu se pot sana, decât prin întruparea programului nostru politic și în special prin împlinirea pretenziunii cuprinse în acel program, de a democratiza toate instituțiile politice ale țării, introducând înainte de toate votul universal egal, direct, secret și cu votarea în comune, precum și cu arondarea justă și netendențioasă a cercurilor electorale,

Considerând că atacurile îndreptate în-contra celor mai cardinale interese de existență ale poporului român nu se vor putea respinge decât numai prin o conștientă și continuă luptă politică purtată pe toate terenele vieții publice și pe lângă observarea celei mai stricte solidarități a întreg poporului românesc din această țară:

Conferența electorală

1. Decretează susținerea intactă a programului politic din 1881 și a deciziunilor programatice, aduse de conferențele electorale ulterioare;

2. Aprobă și susține activitatea parlamentară decretată în conferența din 10 Ianu-

arie 1905, obligă pe alegătorii români să voteze pentru candidații români, aderenți ai programului nostru politic designați de comitetul central electoral, în conțelegere cu comitetele comitateneze, iar unde nu sunt designați astfel de candidați, alegătorii români sunt obligați să sprijinească cu aprobarea prealabilă a comitetului central electoral pe acei candidați, care oferă garanții îndestulitoare, că sunt *aderenții sinceri ai sufragiului universal, egal, direct și secret, cu votarea în comune*;

3. Decretează necesitatea, celei mai strânse solidarități în toate acțiunile politice ale poporului românesc și osândește *pornirea păgubitoare a acelor fii rătăciți* ai neamului românesc, care se face *uneltele politice ale adversarilor noștri*;

4. Decretează necesitatea solidarității politice, cu toate organizațiile politice ale popoarelor conlocuitoare, care urmăresc aceleași scopuri politice și a conlucrării armonice cu partidele, cari luptă sincer pentru democratizarea țării.

5. Protestează încontra tendințelor de maghiarizare și în special în contra politicii școlare și bisericești, inaugurate, de guvernele din anii din urmă, reclamând revizuirea legilor și abrogarea ordonanțelor puse în serviciul acestor tendințe;

6. Pentru conducerea întregii lupte electorale să exmite un comitet electoral executiv, constătător din următorii membrii :

George Pop de Băsești, Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Teodor Mihali, Dr. George Popovici, Dr. Nicolae Oncu, Nicolae Ivan, Dr. Liviu Lemeny, Stefan C. Pop, Dr. Ioan Nedelcu, Dr. Valer Braniste, Dr. Nicolae Comșa, Dr. Aurel Cosma, Dr. Aurel Lazar, Dr. Vic. Bontescu, Dr. Vic. Onișor, Dr. Ștefan Petrovici, Dr. Ioan Ciordaș, Dr. Stefan Morariu, Dr. Valer Moldovan, Dr. Romul Boila, Octavian Goga, Dr. Ioan Lenghel, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. George Popa, Dr. Iustin Marșieu, Dr. Nestor Oprean, Procopie Givulescu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Alexandru Vaida, Dr. Iuliu Maniu.

7. Declară susținerea organizației noastre politice independente, protestează solemn încontra tuturor ordinațiilor nelegale și anti-constituționale, prin care să pun piedeci funcționării nelimitate a organismului nostru politic.

8. Aproabă activitatea parlamentară a deputaților români, membrii în clubul parlamentar al naționalităților, aderenți ai programului nostru, le exprimă mulțumită și recunoștință; îi invită, ca și pe viitor să ducă lupta pentru programul nostru și în special pentru realizarea grabnică a sufragiului universal, direct, egal și secret cu votarea în comune.

Moțiunea aceasta e primită cu multă însuflețire și vorbitorul e răsplătit cu trăznete de aplauze, care au durat câteva minute.

DI Maniu a fost cu o deosebită admirație felicitat de cei din jur.

Vorbirea

Dlui Dr. Nicolae Comșa

fost deputat.

Simpaticul fruntaș al nostru și sufletul mișcărilor noastre politice din părțile Seliștei a rostit deasemenea o însuflețită vorbire, în care a arătat trapădul neșovăitor al veneratului nostru președinte dl George Pop de Băsești, în luptele noastre naționale.

Iată o slabă schiță a celor spuse de dl Comșa :

Onorată Conferență, cinstiți reprezentanți electorali, iubit popor !

Nu este cinste mai mare decât aceea, de a putea vorbi în numele neamului. Dați-mi voie, de a îndeplini în numele D-voastră o datorie sfântă, pe care o avem față de acei fii ai neamului nostru, cari și-au jertfit întreaga lor viață, pentru prosperarea și fericirea poporului românesc.

Istoria noastră e plină de lacrimi, dar și de glorie. Ea ne arată, că am avut mulți bărbați, cari nu s'au dat în lături, și n'au cruțat nimic pentru a ne face părtași, pe noi și pe copiii noștrii, de o soarte mai bună. (D-zeu să-i ție!!)

Ca adevărați reprezentanți ai poporului, chemați suntem, de a aduce mulțumirile noastre acelui bărbat, care ca un stejar puternic a stat neclintit la locul său, lăsând să treacă

pe deasupra capului toate atacurile dușmanului!

(Strigăte : Trăiască veneratul nostru președinte George Pop de Băsești !!)

Ilustre domnule Președinte! Poporul nostru întreg î-ți aduce prin glasul meu prinosul său de recunoștință și de mulțumire pentru luptele îndirjite, ce le-ai purtat, pentru drepturile neamului nostru.

Singura mângâiere, ce o poți avea acum la bătrînețe este, să-ți vezi visul cu ochii, să se realizeze aspirațiile atât de demne și de drepte, ale neamului nostru, pentru care te-ai trudit atât de mult în viață. (Să trăiască!!)

În acelaș timp mă simt îndemnat, să aducem călduroase mulțumiri *poporului nostru...* (Strigăte : Trăiască poporul românesc ! și ap-lause nesfârșite) ... pentru frumoasa sa ținută și bunele sale îndemnuri.

Fraților! Când vă mulțămesec pentru îndeplinirea datorințelor voastre, fac apel la sufletul vostru și vă zic, că dacă ajungeți acasă să spuneți și la cei-ce vă așteaptă, că iar a venit vremea, ca să strigăm cu toții:

„Hai să dăm mână cu mână,
Cei cu inima română!“

În curând ne așteaptă pe toți lupte nouă în care trebuie să ne aruncăm cu toată tăria sufletului nostru.

Și de veți găsi în mijlocul vostru oameni prăpădiți, strigați-le în urechi să auză, blăstămul poetului:

„Cine-a îndrăgit străinii,
Mânca-i-ar inima câinii!“

(Dl Doctor Comşa a fost aplaudat cu multă însufleţire, pentru adânc simţitele sale cuvinte. Veneratul preşedinte dl George Pop de Băseşti l'a îmbrăţişat şi l'a sărutat!)

Răspunsul dlui Preşedinte.

Veneratul bătrân, mişcat până la lacrimi mulţameşte dlui Comşa în cuvinte deosebit de înduioşătoare, pentru laudele ce le i le-a adus:

„Am fost liniştit în inima mea — spune neobositul nostru şef — că bine fac, ceea ce fac. Am fost călăuzit tot de îndemnuri bune şi *dacă mi-ar fi dat să încep viaţa încă odată, tot așa aş face!*

E o fală pentru noi, că suntem un popor atât de disciplinat şi ne ştim conduce atât de bine. Ori-ce strein, care ar lua parte la consfăturile noastre ar rămânea încântat de modul, cum ne ştim conduce gospodăria noastră ori cât de săracă ar fi.

Să păstrăm neîntinată cinstea ce ni-să cuvine şi să căutăm a ne îndeplini cu sfinţenie datorinţele.

În curând va trebui să ne facem din nou drum *la urnă*. Să ne luptăm din răspuneri pentru a ţinea potecă deschisă pentru toţi alegătorii noştri, care sunt datori să vină şi să-şi depună acolo dovada simţirilor lor.

Vă mulţumesc din inimă tuturor acelorora, care sunteţi încălzii de dorul, ce mă munceşte şi pe mine, de a hărăzi neamului nostru

trudit o soarte mai omenescă. (Torente de aplause au subliniat cuvântarea udată cu lacrimi a veneratului președinte al partidului național.)

*

A voit să mai spună ceva și dl. asesor consistorial Nicolae Ivan, dar pentru că dl. președinte anunțase închiderea conferinței, reprezentantul autorității publice, dl. primar Dörr, n'a mai încuviințat și vorbirea aceasta, ca nu cumva dl. asesor Ivan să zguduie din temelie așezămintele iubitei noastre patrii.

Marea adunare a neamului î-și ia deci sfârșitul în întonarea însuflețită a imnului nostru: „Deșteaptă-te Române!“ și cele 6—7 mii de oameni o iau care încărău ducând în sufletul lor amintirea unei înălțătoare zile de sărbătoare națională.

Presa.

Toate foile noastre au fost reprezentate la conferință. „Lupta“ a fost reprezentată prin Dnii Ion Duma și L. Bolcaș; „Tribuna“ prin Dnii Sever Bocu și Iosif Schiopul; „Gazeta Transilvaniei“ prin Dl. Silvestru Moldovan; „Drapelul“ prin Dl. Dr. V. Braniște; „Liber-tatea“ prin părintele Moța, „Foaia Poporului“ dl. George Stoica; „Telegraful Român“ prin dl. Teodor Păcățianu.

O lipsă totală de atenție a arătat față de mișcările noastre naționale presa din România, care afară de „Neamul românesc“ al dlui Iorga, reprezentat prin dl. Dr. O. Ghibu

și „Universul“ reprezentat prin dl Câmpeanu, a excelat prin o condamabilă absență.

„Aici să vie partidele noastre“, îmi spunea un stimat prieten din țară, „să privească la luptele voastre și să vadă care este adevăratul sentiment național.

„Nu în frământările de partid să pot rezolvi adevăratele interese ale neamului, ci unindu-ne lacrimile noastre de entusiasm aci la voi pe arena luptelor voastre însuflețite și nobile“.

Am făcut cu mâna un semn de desădejde. Cine știe când ne vom putea cunoaște și înțelege cu adevărat, unii pe alții!

Teamă-mi este să nu prinză și aci, unde nu-i e locul zicala Românilui: Mai curând te ajuți cu streinul de aproape, decât cu fratele de departe!

Reprezentanți din toate părțile.

După-cum am amintit mai înainte a luat parte la aceasta măreață adunare națională floarea publicului românesc din toate părțile peste 6000 de suflete.

S'a constatat mai târziu, că au fost reprezentate 20 de comitate prin 281 de delegați.

In fuga ochilor am putut distinge pe următorii reprezentanți:

Din părțile Seliștei: Dr. Nicolae Comșa, Dr. Ion Lupaș, Ionel Comșa și tatăl,

Dela Orăştie : Dr. Vlad, Dr. G. Dubleş, Vasile Osvadă, Ioan Moţa, Nicol. Macrea,

Dela Miercurea : Dr. George Măcelar,

Dela Răşinari : Dr. Bucur, Man Lungu, Emilian Dancăşiu, Nic. Vidrighin şi alţii.

Dela Arad : Vasile Goldiş, Dr. Iustin Marşieu, Dr. Iancu Cornel, Dr. Sever Ispravnic, Dr. Romul Veliciu, Traian Văţian şi alţii;

Din părţile Oraviţei : Dr. Ion Nedelcu, Dr. Liviu Cigărean, şi am dat şi peste un harnic ţăran fruntaş din părţile acelea, care să plânga mult de cucerirea ticăloasă a burdismului.

Din părţile Bihorului : Dr. Coriolan Pop, Dr. Aurel Lazar, Dr. Ion Ciordaş, Gavril Cosma, Dr. Constantin Popovici, Mihail Pavel, Iosif Tărău, Teodor Stanca şi alţii.

Din părţile Murăş-Turzii : Dr. Ion Hărşian, Iosif Popescu şi alţii.

Din Turda Arieş : Emil Komlos Alexandrescu, Dr. Zosim Chirtop, Dr. Valer Moldovan, Dr. G. Pătăceanu, Dr. Ion Oltean, Nicolae Solomon, protopop, Iovian Murăşanu.

Din părţile Bistriţei : Dr. Victor Onişor.

Din părţile Clujului : Leonte Puşcariu, Dr. Stefan Morariu, Dr. Isaac şi alţii.

Dela Braşov : Ghiţă Pop, Dr. V. Saftu. Dr. Lenghel.

Făgăraş : Dr. Şenchea, Dr. Nicolae Şerban, Dr. O. Vaş, C. Jiga.

Cele mai puţin reprezentate ţinuturi au

fost Bihorul, Sătmarul și *Bănatul* în care s'a încuibat lepra burdismului.

Am avut prilejul să stau de vorbă cu un cinstit preot din părțile acelea, care mișcat până la lacrimi mi-a mărturisit, tristele stări de lucruri din Bănatul cuprins de patimile urâte ale desfrânării și ale trădării de neam și a sfârșit cu cuvintele dureroase:

Bănatul Domnule a ajuns să facă rușine neamului nostru!

Vina nu este a altora decât a fruntașilor noștri. Poporul e atât de înlănțuit sufletește de mai marii săi încât îi urmărește și pe potecile cele slabe, până când să va lovi cu capul de grindă și-și va da singur seama de greșelele ce le-a făcut.

O pildă rea ne-a dat *Olujul* în zilele trecute, când un grup mare de țărani s'a prezentat la cel mai mare dușman al lor la baronul N. Bánffy, pe care l-a rugat să-i reprezinte în parlament.

O rătăcire mai mare nici că se poate. Dar vina nu o au bieții țărani nesocotiți, ci o au fruntașii, care n'au ținut să le poarte de grijă, ci i-au lăsat în mila Sfântului.

Și Dl *Isac*, care ne-a spus acest lucru și-a dat singur în petec, fiind și dânsul unul dintre acei reprezentanți ai neamului nostru, care are încredere în puterea de viață a acestui neam numai dupăce acesta e trezit de alții la conștiința națională și la datoriile sale, prin o muncă uriașă și prin jertfe ne-spuse de mari.

E și Dsa unul dintre aceia cărora le putem spune în față:

La război, înapoi
La plăcinte, înaintea!

Lucrările comitetului central.

În ziua de 6 Aprilie comitetul central electoral a ținut două ședințe, una înainte și alta după amiazi luând în discuție chestia candidărilor.

S'a încins o vie discuție în jurul candidaturii din cercul Boroșineului, majoritatea covârșitoare a membrilor fiind nemulțumită cu dl Sever Bocu, care pretinde reprezentanța acestui cerc.

Mulți candidați, dintre cari o parte mare din foștii deputați condiționează primirea cercurilor și chiar a agitației electorale de înlocuirea dlui Bocu.

În seara de 6 Aprilie, comitetul a dat următorul comunicat provizoriu:

Comitetul central electoral executiv în ședința sa din seara de 5 luna corentă a ales o comisiune compusă din șapte membrii sub președinția Dlui George Pop de Băsești, care s'a ocupat cu afacerea candidărilor

Membrii în aceasta comisie au fost aleși Dnii Dr T. Mihali, Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Alexandru Vaida, Vasile Goldiș, Dr. George Popa, Dr Ștefan C. Pop.

Comitetul în ședința ținută astăzi la 6 c. a procedat la compunerea listei candidaților în toate cercurile electorale.

În momentul, când punem aceste șire supt presă discuția să continue încă.

Lista candidaților să va compune și publica în mod oficios după formarea ei definitivă

Aflăm totuși, că până acum s'au făcut următoarele candidări:

Arad:

1. Radna: Vasilie Goldiș ✓
2. Chișineu: Octavian Goga ✓
3. Iosașel: Dr. George Popa ✓
4. Boroșineu: Sever Bocu ✓
5. Șiria: Dr. Ștefan C. Pop. ✓

Alba
Vint. J
Dylin. Ma
D. C. C. : B
Arad J
Videbna

Turda-Arieș:

1. Trăscău: Dr. Zosim Chirtop
2. Vințul-de-sus: Dr. V. Moldovan.

Făgăraș:

1. Arpașul-inferior: Dr. Alexandru Vaida
2. Făgăraș: Dr. Nic. Șerban.

Bihor:

1. Beiuș: Dr. Vasile Lucaciu
2. Tinca: Dr. Aurel Lazar.
3. Ceica: Dr. Aurel Grozda
4. Marghita: Dr. Ludovic Csató
5. Ugra: Țăranul Nicolae Vașca.

Selagiu :

1. Cehul-Silvaniei: Dr. Ion Erdelyi
2. Șimleul-Silvaniei: Dr. V. Deleu
3. Șomcuta-mare: George Pop de Băsești.

Caraș-Severin :

1. Bocșa: Dr. Valer Braniște
2. Caransebeș: Dr. Ion Sîrbu
3. Zorlenț: Dr. George Popovici
4. Sasca: Dr. Aurel Novac.

Solnoc-Dobâca :

1. Ileanda: Dr. T. Mihali
2. Lăpușul-ungurese: Dr. Iuliu Pordea.

Alba-inferioară :

1. Vinț: Dr. Iuliu Maniu ✓
2. Ighiu: Dr. Alexandru Vaida. ✓
3. Ocna-Sibiului: Dr. Aurel Cosma ✓
4. Aiud: Dr. Iuliu Maniu ✓
5. Uioara: Dr. Iuliu Morar ✓

Hunedoara :

1. Orăștie: Dr. Aurel Vlad
2. Baia-de-Criș: Vasile Damian.
3. Dobra: Nicolae Ivan

Timiș :

1. Rittberg: Dr. Aurel Vlad
2. Recaș: Dr. Victor Bontescu
3. Moravița: Dr. Caius Brediceanu

Torontal :

1. Uzdin: Dr. Mihail Polit
2. Zichyfalva: Terențiu Oprean
3. Bega-St.-George: Vichentie Petrovici

Câteva zile în urmă s'a făcut o oarecare schimbare în candidaturile oficiale. Dl Bocu, a renunțat la reprezentarea cercului Boroșineu, rămânând și acesta vacant deocamdată, pe lângă cel al Lugojului și al Oraviței.

De asemenea o parte din alegătorii din Caransebeș s'au arătat nemulțumiți față de candidatura dlui Dr. I. Sîrbu, și au înaintat comitetului central electoral un protest, reclamând o altă persoană în locul acestui candidat.

In felul acesta a luat sfârșit marea »Adunare a neamului«, măreață atât prin înfățișarea ei, cât și prin hotărârile luate de fruntașii noștrii. Luptă aprigă! așa a sunat porunca. Să mergem înainte pe cărarea apucată, cu încredere în tăria noastră, bazată pe dreptele noastre pretenții. Un popor, care se lasă călcat în picioare de alte neamuri, un popor care nu să luptă pentru a-și câștiga libertatea, n'are dreptul la existență.

Acei, care au avut fericirea să fie de față la conferința națională să pot mândri în inima lor, că neamul nostru de acum înainte începe să trăiască. Năcazurile ce l-au copleșit de veacuri mândria vecinilor, iobăgia, care l-au umilit sute de ani dearîndul răscoalele desnădăjduite, care l-au îngenunchiat cu o și mai nemiloasă îndârjire dușmană — l-au țântuit pe loc, ce e drept, în dezvoltarea sa culturală și economică.

Pururea rătăcit prin munți pentru a scăpa de oardele barbare înarmate, n'a avut nici odată vremea și nici prilejul de a-și vedea de treabă și de-a gusta din cultura înaintată a Apusului.

Acum însă o nouă epocă de dezvoltare pe toate terenele începe pentru neamul nostru.

Incurajat de noul curent politic mai blînd și mai omenos, care a început a să anunța în sfârșit și în țara noastră și răpit de valurile unei culturi românești curate, care pătrunde tot mai adânc în inima cărturarilor noștrii, blăjinul și mult oropsitul nostru popor pare a-și fi deschis ochii din amorțiala ce-l stăpânise și pare că a înțeles strigătul plin de nădejdi al înflăcăratului nostru bard dela 1848, când zicea :

»Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte !«

Deșteptarea aceasta ne-a dovedit-o poporul nostru cu prilejul reluării activității parlamentare, când cu toată urgia celui mai îngrozitor guvern ce a stat vr'odată la cârma acestei țări, a izbutit totuși a trimite în cameră cincisprezece reprezentanți; ne-a dovedit-o cu prilejul tuturor adunărilor populare și ne-a dovedit-o și acum la adunarea națională, când entuziasmul pentru luptele noastre oțelise inimile tuturor.

»Dacă aş avea eu astfel de soldați«, — a zis Pyrrh, regele Epirului, când vedea de departe venind spre el armata disciplinată

a Romanilor — »aș cuceri lumea întreagă!«
Să ne mândrim fraților, că virtuțile acestea
strămoșești trăiesc și acum în inimile noastre.

Ele trebuiesc numai trezite și neamul
nostru de astăzi va porni spre aceleași culmi
de glorie și de mândrie națională, la care
au ajuns odată vitejii noștrii strămoși.

Cu Dumnezeu înainte!

